

Opinnäytetyö (AMK)

Energia- ja ympäristötekniikka

2023

Henna Pasanen

Kotitalouksien rooli Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Energia- ja ympäristötekniikka

2023 | 40 sivua

Henna Pasanen

Kotitalouksien rooli Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa

Tämä opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Suomen Kiertotalousyhdistys ry:lle. Työn tarkoituksena oli selvittää, miten kotitaloudet voivat valinnoillaan vaikuttaa Yhdistyneiden Kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen.

Tutkimuksessa selvitettiin kestävän kehityksen sekä kiertotalouden alan asiantuntijahaastatteluiden avulla, miten kotitaloudet voivat toimia tavoitteiden saavuttamiseksi. Asiantuntijahaastatteluilla selvitettiin kotitalouksien roolia, kompastuskiviä sekä hyviä käytänteitä. Tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoidun haastattelumuodon avulla.

Teoriaosuudessa läpikäydään työssä tarkasteltavat YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Työhön olen valinnut ne kestävän kehityksen tavoitteet, jotka liittyvät vahvasti kotitalouksien päivittäiseen toimintaan ja joita voidaan edistää kestäväillä valinnoilla.

Tuloksista nousi esiin, että kotitalouksien rooli YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa on merkittävä. Arkipäiväiset valinnat erityisesti ruokavaliossa, asumisen lämmitysratkaisuissa sekä liikkumismuodoissa vaikuttavat merkittävästi kotitalouden hiilijalanjälkeen.

Asiasanat:

Kotitalous, kestävä kehitys, kiertotalous.

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Energy- and Environmental Technology

2023 | 40 pages

Henna Pasanen

The role of households in achieving United Nations' Sustainable Development Goals

This thesis was commissioned by Suomen Kiertotalousyhdistys ry with the purpose of determining how households can contribute to the achievement of the United Nations' Sustainable Development Goals through their choices.

The research was conducted by specialist interviews with sustainability experts to identify the role of households, potential obstacles, and best practices in achieving the United Nations' Sustainable Development Goals. The data was collected using a semi-structured interview format, with a focus on sustainable development topics.

In the theoretical part, the UN's sustainable development goals were reviewed. The six goals that are strongly related to the daily activities of households were included in the thesis.

The results showed that the role of households in achieving the UN's Sustainable Development Goals is significant. Everyday choices, particularly in diet, home heating systems, and forms of transportation, have a significant impact on the household's carbon footprint.

Keywords:

Household, sustainable development, circular economy.

Sisältö

1 Johdanto	6
1.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoite	6
1.2 Suomen Kiertotalousyhdistys ry	6
1.3 Tutkimusmenetelmät sekä -kysymykset	7
1.4 Työn rakenne	8
2 Kotitalouksien rooli kestävässä kehityksessä	9
2.1 Kotitaloudet Suomessa	9
2.2 Kotitalouksien merkitys YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa	9
3 Kotitalouksien kannalta tärkeimmät YK:n kestävä kehityksen tavoitteet	11
3.3 Ei nälkää	12
3.4 Puhdas vesi ja sanitaatio	12
3.5 Edullista ja puhdasta energiaa	13
3.6 Vastuullista kuluttamista	14
3.7 Ilmastotekoja	16
3.8 Yhteistyö ja kumppanuus	16
4 Asiantuntijahaastattelut tutkimusmenetelmänä	18
4.1 Haastatteluihin valmistautuminen	19
4.2 Tutkimusmateriaalin kerääminen haastatteluiden avulla	19
4.3 Teemoitus ja analysointi	20
5 Asiantuntijoiden näkemyksiä	22
5.1 Jätteiden muodostuminen	22
5.1.1 Isännöitsijöiden ja talonyhtiön vastuu kierrättämisessä	23
5.1.2 Hävikkiruoka	24
5.2 Veden säästäminen	25
5.2.1 Hygienia ja WC	25
5.2.2 Veden käytön mittaus ja seuranta	26

5.3 Edullinen ja puhdas energia	26
5.3.1 Energian pientuotanto	27
5.3.2 Energiantuotannon mahdollisuudet ja sähkön varastointi	27
5.4 Vastuullinen kuluttaminen	28
5.5 Ilmastotoimia ja yhteistyötä	30
5.5.1 Ilmastotoimia	30
5.5.2 Yhteistyö ja kumppanuus	31
6 Johtopäätökset	33
6.1 YK: kestävän kehityksen tavoitteet	33
6.2 Kotitalouksien kannalta tärkeimmät tavoitteet	33
6.3 Kotitalouksien rooli tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi	34
7 Pohdinta	35
8 Lähdeluettelo	37

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset ja -runko opinnäytetyöhön	40
--	----

Kuvat

Kuva 1. Keskivertosuomalaisen hiilijalanjälki	9
Kuva 2. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet	11
Kuva 3. Kotitalouksien energian loppukäytön jakauma 2020	14

Taulukot

Taulukko 1. Opinnäytetyössä haastatellut asiantuntijat, heidän edustamansa organisaatio sekä haastattelun päivämäärä	20
--	----

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten kotitaloudet voivat toiminnallaan ja valinnoillaan vaikuttaa Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. YK:n kestävä kehitys tavoitteet ovat osana Agenda 2030 toimintasuunnitelmaan, joka sisältää kokonaisuudessa 17 kestävä kehityksen tavoitetta. Toimintaohjelma on käynnissä vuosina 2016–2030, ja sen ovat hyväksyneet kaikki YK:n 193 jäsenvaltiota. Toimintaohjelman pyrkimys on poistaa maailmasta äärimmäinen köyhyys ja turvata hyvinvointi ympäristölle kestäväällä tavalla. (Ulkoministeriö, 2019.)

Käsittelen tutkielmassani kuutta kestävä kehityksen tavoitetta. Olen valinnut tutkielmaan ne tavoitteet, joiden edistämisessä kotitalouksien toiminnalla on oleellinen rooli, ja johon heidän päivittäinen toiminta liittyy vahvasti.

Tutkimuksessani tarkastelen seuraavia tavoitteita: tavoite 1. Ei nälkää, tavoite 6. Puhdas vesi ja sanitaatio, tavoite 7. Edullista ja puhdasta energiaa, tavoite 12. Vastuullista kuluttamista, tavoite 13. Ilmastotekoja sekä tavoite 17. Yhteistyö ja kumppanuus. (United Nations Development Programme, 2023).

1.2 Suomen Kiertotalousyhdistys ry

Teen työn toimeksiantona Suomen Kiertotalousyhdistykselle, alustavana selvityksenä tulevaisuuden projektia varten. Suomen Kiertotalousyhdistys on perustettu vuonna 2020 edistämään kiertotaloutta yksityisellä ja julkisella sektorilla. Yhdistyksen missio on tukea muutosta lineaarisesta taloudesta kiertotalouteen. Suomen Kiertotalousyhdistys tekee yhteistyötä myös kansainvälisesti, kuten Liettuan talous- ja innovaatioministeriön sekä Latvian ja Viron laatuyhdistyksen kanssa. (Suomen Kiertotalousyhdistys ry, 2020.)

1.3 Tutkimusmenetelmät sekä -kysymykset

Käytän tutkimusmenetelmänä asiantuntijahaastatteluja. Haastattelun työssäni asiantuntijoita eri yrityksistä mm. Ympäristöministeriöstä ja ilmasto- ja kestävyyskysymyksiin keskittyneeltä konsultointi yrityksestä. Haastattelujen avulla pyrin selvittämään, miten kotitaloudet voivat toiminnallaan edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Tavoitteena on löytää ongelmakohtia kotitalouksien toiminnoista ja kompastuskiviä toimintamalleista, jotka eivät edistä YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Tässä työssä kotitalous muodostuu henkilöistä, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä.

Tutkimuskysymykseni ovat:

Miten kotitaloudet voivat toiminnallaan edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, jotta Agenda 2030 tavoitteeseen päästään? Vastaan tähän tutkimuskysymykseen, kolmen seuraavan alakysymyksen avulla.

1. Mitkä ovat YK: kestävän kehitykset tavoitteet?
2. Mitkä tavoitteet ovat kotitalouksien kannalta tärkeimmät?
3. Mikä on kotitalouksien rooli tavoitteiden saavuttamisen edistämisessä?

Ensimmäiseen alakysymykseen etsin vastausta kirjallisuudesta muodostaakseni käsityksen siitä, mitä tavoitteet ovat ja mitkä niistä ovat kotitalouksien roolissa tärkeimmät. Toiseen alakysymykseen etsin vastauksen käymällä läpi kestävän kotitalouden oppaita. Oppaiden avulla löydän mihin kotitalouksien on syytä kiinnittää huomiota ja pystyn yhdistämään ne aihealueittain YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin. Kolmanteen alakysymykseen etsin vastauksen haastattelututkimuksesta ja kirjallisuudesta.

Työn tutkimusmenetelmänä käytän asiantuntijahaastatteluja, ja valitsin haastattelumenetelmäksi puolistrukturoidun haastattelun. Puolistrukturoidussa haastattelussa on selvä runko, mutta sen eteneminen on strukturoitua haastattelua vapaampi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, KvaliMOTV, 2006). Asiantuntijahaastattelut tuovat tutkimukseen toivottua aineistoa kotitalouksien käytösmalleista ja ongelmakohtista, joita halusin selvittää

tutkimuksessani. Asiantuntijoilla on laaja tietotaito tutkivasta aiheestani, joten siksi valitsin juuri heidät tähän tutkimukseen. Asiantuntijoiden erilainen koulutus- ja työtausta kiinnosti myös valitsemaan juuri heidät tähän työhön.

Tutkielmani pääteemat ovat kotitalouksien jätteen, veden ja energian käyttö sekä kierrättäminen. Haastattelukysymykset liittyvät niihin Agenda 2030 tavoitteisiin, joita kotitaloudet voivat toiminnallaan edistää.

Asiantuntijahaastatteluilla selvitän, millainen on kotitalouksien rooli, mitä ovat tyypillisiä kompastuskiviä ja mitä hyviä käytänteitä on jo olemassa.

1.4 Työn rakenne

Aloitin opinnäytetyöhön tutustumisen perehtymällä erilaisiin kotitalouksien energiansäästö-, kierrätys- ja lajitteluoppaisiin. Tarkastelin mm. Marttojen ja Ympäristöministeriön verkkosivuilta löytyviä oppaita, jotka olivat tehty juuri kotitalouksien kestävyys edistämistä ajatellen. Perehdyin myös kotitalouksien rooliin, ja merkitykseen kestävä kehityksen tavoitteissa. Avaan kotitalouksien roolia kestävässä kehityksessä tarkemmin luvussa 2. Tutustuin huolellisesti Agenda 2030 tavoitteisiin, joista valitsin kuusi tarkasteltavaa tavoitetta työhöni. Avaan tarkasteltavia tavoitteita tarkemmin luvussa 3.

Seuraavaksi muodostin haastattelurungon tavoitteiden ympärille ja suunnittelin haastattelukysymykset. Haastattelun runko ja kysymykset löytyvät Liitteenä 1. Luvussa 4 kerron valmistautumisesta haastatteluihin, tutkimusmateriaalin keräämisestä sekä teemoituksesta ja analysoinnista.

Luvussa 5 läpikäyn haastattelun tuloksia. Olen teemoittanut vastaukset haastatteluista nousseiden teemojen sekä kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Tulosten teemat ovat: jätteiden muodostuminen, veden säästäminen, edullinen ja puhdas energia, ilmastotekoja, vastuullinen kuluttaminen sekä yhteistyö ja kumppanuus. Luvussa 6 kerron mitä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ovat, mitkä niistä ovat oleellimmat ja mikä kotitalouksien rooli on. Viimeisessä luvussa 7, on pohdinta osio. Lähdeluettelo sekä liitteet löytyvät työn lopusta.

2 Kotitalouksien rooli kestävässä kehityksessä

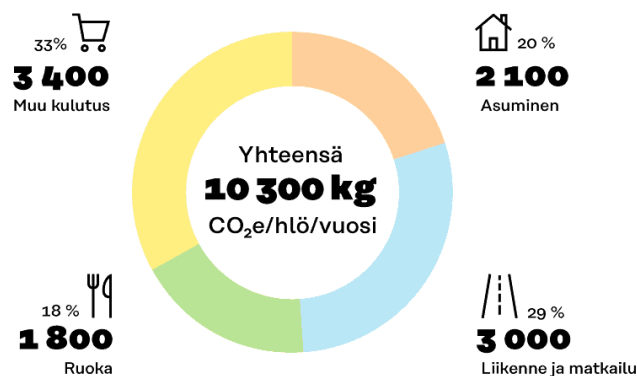
2.1 Kotitaloudet Suomessa

Vuonna 2021 Suomessa oli kotitalouksia noin 2,8 miljoonaa kappaletta. Tässä työssä kotitalous määritellään muodostuvaksi henkilöistä, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä. Kotitalouksien keskimääräinen koko Suomessa on kaksi henkilöä. Viimeisen 26 vuoden tarkastelujaksolla kotitalouksien lukumäärä on kasvanut vuosittain. (Tilastokeskus, 2022.)

2.2 Kotitalouksien merkitys YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa

Suomen hiilidioksidipäästöistä kaksi kolmasosaa muodostuu kotitalouksien toimesta. Päästöjä syntyy liikkumismuodoista, asumisesta, ruokavaliosta sekä palveluista. (Kuva 1)

KESKIVERTOSUOMALAISEN HIILIJALANJÄLKI

Kuva 1. Keskivertosuomalaisen hiilijalanjälki (Sitra)

Lappeenrannan-Lahden teknisen yliopiston professori Lassi Linnanen toteaa: ”Jotta olisi mahdollista saavuttaa globaali Pariisin sopimuksen mukainen 1,5 asteen lämpötilatavoite ja Suomen vuoden 2030 päästövähennystavoite, tulisi suomalaisen kotitalouden hiilijalanjäljen pienentyä 70 prosenttia vuoteen 2016

verrattuna.” Suomen ilmastopaneelin tiedotteessa kerrotaan kasvaneiden päästöjen juurisyiden löytyvän ylikuluttamisesta. (Suomen ilmastopaneeli, 2020.)

Kotitalouksien rooli YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi on merkittävän suuri. Yrityksillä, julkisella sektorilla ja päättäjillä on iso vastuu ilmastopäätöksiä tehdessä. ”Ennen kaikkea palveluiden ja tuotteiden käyttäjillä, kotitalouksilla, on suuri vastuu siinä mitä he kuluttavat päivittäin”, eräs asiantuntija mainitsee haastatteluaineistossani.

Kotitalouksien suurimmat päästöt syntyvät asumisen lämmityksestä ja sähkön kulutuksesta sekä yksityisautoilusta ja lentämisestä. Ravitsemuksessa runsaasti lihaa sisältävä ruokavalio aiheuttaa paljon päästöjä. Puolestaan tavaroissa ja palveluissa eniten syntyviä päästöjä tulee muun muassa kodinkoneista ja huonekaluista. (Suomen ilmastopaneeli, 2020.)

Jos haluaa vähentää kotitalouden hiilipäästöjä, kannattaa kiinnittää huomiota asumisessa muun muassa matalaan sisälämpötilaan, lämpimän veden kuluttamiseen ja pienempään asuintilaan. Liikenteessä yksityisautoilun vähentäminen minimiin ja siirtyminen kestävämpiin liikkumismuotoihin on erinomainen askel vähentää omaa hiilijalanjälkeä. (Suomen ilmastopaneeli, 2020.)

3 Kotitalouksien kannalta tärkeimmät YK:n kestävän kehityksen tavoitteet

Yhdistyneiden Kansakuntien liitto on määritellyt kestävän kehityksen tavoiteohjelman nimeltä Agenda 2030. Tavoiteohjelma tähtää kestäväan kehitykseen sekä äärimmäisen köyhyyden poistamiseen. Tavoitteessa huomioidaan ympäristö, ihminen ja talous. YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (Kuva 2) on yhteensä 17, ja ne sisältävät 169 alatavoitetta. Tavoitteet ovat otettu käyttöön vuoden 2016 alusta, ja YK maiden olisi määrä saavuttaa ne 2030 vuoteen mennessä. (Valtionneuvoston kanslia, 2023.) (Suomen YK-liitto, 2021.)

Kuva 2. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (Suomen YK-liitto, 2021)

Käsittelen tutkielmassa kuutta YK:n kestävän kehityksen tavoitetta, joiden edistämisessä kotitalouksien toiminnalla on oleellinen rooli. Jotkut tavoitteet, kuten hyvä koulutus sekä rauha ja oikeudenmukaisuus, oli luontevaa jättää käsittelemättä tässä tutkielmassa. Valitsemani tavoitteet liittyvät ruokaan, kuluttamiseen sekä veden ja energian käyttöön, ja liittyvät siis vahvasti päivittäiseen kotitalouksien toimintaan. Käsiteltävien YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden määrän rajaaminen kuuteen on perusteltua myös tämän tutkielman

laajuuden vuoksi. Seuraavaksi esittelen valitut tavoitteet ja perustelen tarkemmin, miksi valitsin ne.

3.3 Ei nälkää

YK:n kestävän kehityksen tavoite numero kaksi on ”Ei nälkää”. Tavoitteella pyritään poistamaan nälkää, saavuttamaan ruokaturva sekä parantamaan ravitsemusta ja edistämään kestävästä maataloutta (Suomen YK-liitto, 2021). Tavoitteella varmistetaan, että kaikilla, erityisesti lapsilla, on mahdollisuus riittävään ja ravitsevaan ruokaan ympäri vuoden. Jotta tavoitteeseen päästään, pienviljelijöiden tulee saada mahdollisimman paljon tukea, ja maanomistukseen tulee saada yhtäläisiä mahdollisuuksia. (United Nations Development Programme, 2023)

Noin neljäsosa maailman ruuasta ei tule syödyksi ruokahävikin takia (Suomen YK-liitto, 2021). Suomessa syntyvän ruokahävikin suuruus on 360 miljoonaa kiloa vuosittain. Kotitalouksissa syntyy eniten ruokahävikkiä sekä elintarvikejätettä, kun katsotaan ruokahävikin jakautumista koko ruokaketjussa. ”Eniten kotitalouksissa ruokahävikkiä syntyy vihanneksista ja juureksista ja perunoista (23 %), toiseksi eniten hedelmistä ja marjoista (17 %) ja kolmanneksi eniten kahvista (14 %)” kertoo tutkija Inkeri Riipi Luonnonvarakeskukselta. (Luonnonvarakeskus, 2021.) Ruokahävikin muodostumiseen kotitaloudet voivat vaikuttaa ostokäyttäytymisellä ja suunnitelmallisuudella, jolloin hävikkiä pystyy vähentämään merkittävästi.

3.4 Puhdas vesi ja sanitaatio

Kuudes tavoite Agenda 2030 listauksessa on ”Puhdas vesi ja sanitaatio”. Sen tarkoituksena on varmistaa veden saanti, kestävä käyttö ja sanitaatio kaikille. Veden saanti vaikuttaa merkittävästi kuolleisuuteen, ruokaturvaan sekä toimeentulon ja koulutuksen mahdollistamiseen. Puhtaan juomaveden ja saniteettitilojen puuttuminen vaikuttavat satojen miljoonien ihmisten elämiseen.

Suurin osa käytetystä vedestä kuluu maatalouden käyttöön. (Suomen YK-liitto, 2021.)

Motivan ja Työtehoseuran toimesta tehtiin Kestävän veden käyttöprojekti vuosina 2019–2020. Tutkimuksessa saatiin vedenkulutuksen mittaustiedot lähes 900 kerros- ja rivitalossa asuvalta kotitaloudelta. Tutkimuksen mukaan keskimääräinen vedenkulutus oli 120 litraa henkilöä kohden vuorokaudessa. Veden suurin kulutus syntyy peseytymisessä ja seuraavaksi eniten keittiössä. (Motiva, 2022.) Vaikka kotitalouksien vedenkäyttö kattaa noin kaksi prosenttia ihmiskunnan vedenkulutuksesta, on tärkeää huomioida järkevä vedenkulutus ja ottaa piilokulutuksen kohteet huomioon. Kiinnitettäessä huomiota kulutuskäyttäytymiseen kylpyhuoneessa sekä ruuanlaitossa, voi säästää merkittävästi vettä pitkällä aikavälillä.

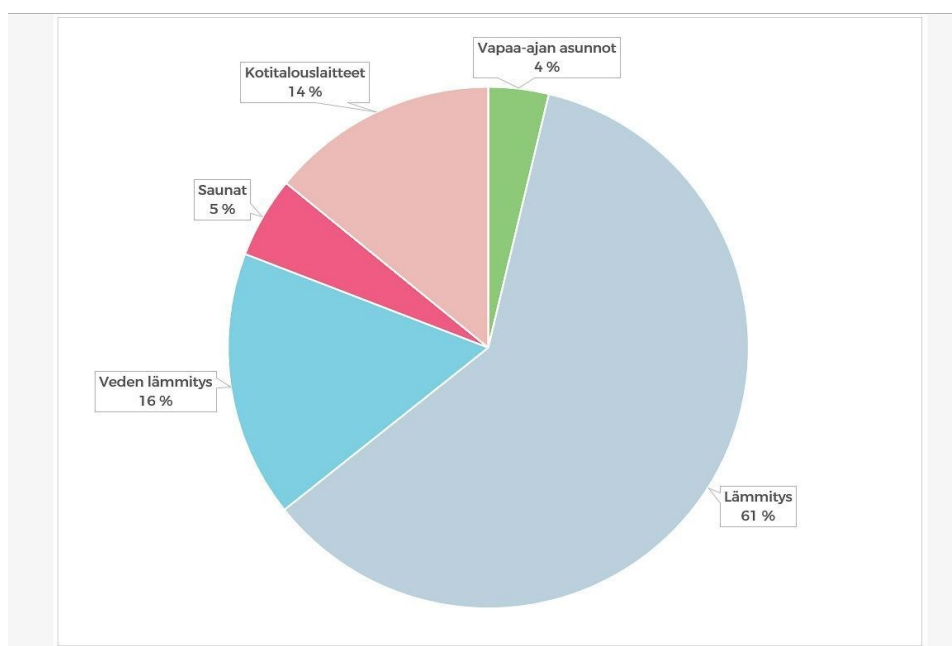
Sanitaatiolla tarkoitetaan käymäläolosuhteiden hygieenistä ylläpitoa ja keinoja, jossa ihmisten eritteet hävitetään terveyttä ja ympäristöä vaarantamatta (Suomen Standardisoimisliitto SFS ry, 2021). Suomen sanitaatio- ja hygieniatilanne on erinomainen. Puhdasta vettä on kaikkien saatavilla, ja vesi- ja viemäri-infrastruktuuri on nykyaikainen sekä toimiva. (United Nations, 2020.)

3.5 Edullista ja puhdasta energiaa

Agenda 2030 seitsemäs tavoite on varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille. Tavoitteella tähdätään fossiilisten polttoaineiden korvaamiseen uusiutuvilla energiamuodoilla. Tavoitteen tärkein pääpaino on energiansäästäminen. Kansainvälisen energiajärjestön mukaan ”energiansäästöllä voidaan leikata jopa 40 prosenttia globaalista energiantarpeesta vuosiin 2050–2060 mennessä.” (Suomen YK-liitto, 2021.) Harkittu energiankäyttö kotona ja liikkumisessa sekä uusiutuvan energiaosuuden lisääminen kotitalouksissa nopeuttaa puhtaaseen energiaan siirtymistä (Motiva, 2023.)

Suomessa kotitaloudet käyttivät energiaa 21 % sen loppukäytöstä vuonna 2020. Eniten energiaa kului tilojen lämmitykseen ja seuraavaksi eniten veden

lämmitykseen. (Kuva 3) Kotitalouksien käyttämä energiankulutus on kasvanut viimeisten 20 vuoden aikana. Samanaikaisesti kotitalouksien määrä ja asuntojen kokonaispinta-ala on kasvanut reilusti. (Motiva, 2022.) Vuonna 2020 yleisimmät energialähteet tilojen lämmitykseen olivat kaukolämpö, puu ja sähkölämmitys (Tilastokeskus, 2021.)

Kuva 3. Kotitalouksien energian loppukäytön jakauma 2020. (Motiva, 2022)

3.6 Vastuullista kuluttamista

Tavoite 12 on nimeltään ”vastuullista kuluttamista”, ja sen taustalla on varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys. Jätteiden vähentämiseen ja kierrätykseen kannustaminen on yhtä tärkeää kuin kehittyvien maiden tukeminen kohti kestävämpää kulutusta. Tärkeä keino tavoitteen saavuttamiseksi on yhteisten luonnonvarojen tehokas hallinnointi, sekä jätteiden ja kemikaalien kestävä käsittely. (United Nations Development Programme, 2023.)

Suomeen astui voimaan uusi jätelaki vuonna 2021. Yli viiden huoneiston taloyhtiöissä tulee olla uuden jätelain mukaisesti jätepisteet seitsemälle eri jätelajille. Seka- ja biojätteelle, kartongille, paperille, lasille sekä metalli- ja

muovipakkauksille. (Lounais-Suomen Jätehuolto Oy , 2021.) Uusi jätelaki tukee vastuullisen kuluttamisen tavoitetta.

Kestävä kulutuskäyttäytyminen hyödyttää myös omaa taloutta. Kotitalous säästää rahaa, kun vanhat tuotteet kestävät pitkään eikä uusia ei tarvitse hankkia. ”Kotitalouksien kulutus voidaan jakaa neljään pääkategoriaan: asumiseen, liikkumiseen, elintarvikkeisiin sekä muihin tavaroihin ja palveluihin.” kerrotaan Marttojen sivulla. Kotitalouksilla on mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä ekologisia valintoja edellä mainituissa kategorioissa. (Martat, ei pvm.)

Tavoitteen alatavoitteena on mm. luonnonvarojen kestävä ja tehokas käyttö sekä ruokahävikin vähentäminen vuoteen 2030 mennessä. Luonnonvarojen kestävään ja tehokkaaseen käyttöön liittyy vahvasti jätteiden kierrättäminen ja raaka-aineiden hyödyntäminen ja uusiokäyttö. (Valtioneuvoston kansia, 2023.)

Tuoreen tutkimuksen mukaan Suomessa syntyy reilu 85 miljoonaa kiloa poistotekstiiliä vuonna 2019. Noin. 60 % tästä määrästä päätyi polttoon, loput ulkomaille vientiin tai kotimaahan uudelleenkäyttöön ja hyödynnettäväksi. (Suomen tekstiili & muoti, 2021.) Poistotekstiilin hyödyntämiselle on kehitelty uusia mahdollisuuksia. Koska tekstiilejä syntyy kotitalouksissa isolla volyymilla, siinä on iso mahdollisuus uuden tyyppiselle liiketoiminnalle ja ratkaisuille.

Jätteen kierrättämiseen liittyen, Valtioneuvosto kertoi tiedotteessaan, että biojätteestä päätyy sekajätteeksi peräti 60 prosenttia. Tämä tarkoittaa, että sekajätteestä noin kolmasosa on biojätettä. Kun biojätettä ei lajitella oikein heikentää se muiden materiaalien kierrätysmahdollisuuksia. Myös poltettavasta sekajätteestä saatavan energian määrä heikentyy. Oikein lajitellusta biojätteestä valmistetaan Suomessa mm. biokaasua sekä multaa viherrakentamiseen. Biojätteen lajittelu on erittäin tärkeää sen hyödynnettävyyden ja ilmastohyötyjen puolesta. (Valtioneuvosto, 2020.)

3.7 Ilmastotekoja

Agenda 2030 tavoitteen 13 kohta on Ilmastotekoja. Tavoitteella halutaan toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan. Teollinen vallankumous sekä metsien hakkaaminen ovat lisääntyneet voimakkaasti ilmakehän hiilidioksidipitoisuutta. (Suomen YK-liitto, 2021.) Käyttämämme fossiiliset polttoaineet ovat syy suurimmaksi osaksi sille, kuinka ilmakehän kasvihuonepäästöt ovat lisääntyneet. Ruuantuotanto, ihmisten turvallisuus ja terveys voi olla vaarassa, mikäli ilmaston lämpötila jatkaa nousua. (Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tiedoituskeskus, 2023.)

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisellä on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. ”Kotitalouksien kulutuksella on erittäin suuri merkitys myös Suomen päästöille, sillä se aiheuttaa moninkertaiset kasvihuonekaasupäästöt julkiseen kulutukseen ja investointeihin verrattuna.” kertoo Suomen ympäristökeskus julkaisussaan. (Suomen ympäristökeskus, 2022.) Kotitalouksista syntyvät kasvihuonepäästöt ovat 2000 luvulta alkaen pysyneet samana tai nousseet. Suurituloisilla kotitalouksilla hiilijalanjälki on pääsääntöisesti pienituloisempia isompi. Tulojen kasvaessa erilaiset kulutusmenot lisääntyvät ja tämä kasvattaa kotitalouden hiilijalanjälkeä. Tuloeroisten kotitalouksien hiilijalanjälki vertailussa on huomattu, että ruuan hiilijalanjälki oli suurituloisilla kaksinkertainen pienituloisiin verrattuna. Liikkumisen hiilijalanjälki oli puolestaan nelinkertainen suurituloisilla verrattuna kaikkein pienituloisempiin kotitalouksiin. Myös kotitalouden tyypillä sekä elämäntilanteella on vaikutusta hiilijalanjäljen suuruuteen. (Suomen Ympäristökeskus, 2021.)

3.8 Yhteistyö ja kumppanuus

Viimeinen eli 17. YK:n kestävän kehityksen tavoite on yhteistyö ja kumppanuus. Sen ytimessä on tukea vahvemmin kestävän kehityksen toteutusta sekä globaalia kumppanuutta. ”Kestävän kehityksen tavoitteet eivät voi toteutua ilman hallitusten, yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan välistä

yhteistyötä. Yhteistyön pitäisi tapahtua niin globaalilla, kansallisella kuin paikallisellakin tasolla.” kerrotaan Suomen YK liiton kehityskorteissa. (Suomen YK-liitto, 2021.) Niin kuin hallituksen tai yksityisen sektorin yhteistyö, kotitalouksien keskinäinen yhteistyö on tärkeää, jotta Agenda 2030 tavoitetta päästään lähemmäs.

Eriarvoisuus ja ongelmat kasaantuvat herkästi samalle alueelle. Tällaisten alueiden mukaan saaminen rakentamaan kestävää tulevaisuutta on ensiarvoisen tärkeää. Maat tekevät yhä enemmän yhteistyötä, ja teknologian sekä tiedon saatavuuden parantuminen ovat merkittäviä tekijöitä yhteistyölle. Yhteistyö ja kumppanuus tavoitteella on monia alatavoitteita kuten rahoitus, teknologia, valmiuksien kehittäminen, kauppa sekä järjestelmän ongelma. (United Nations Development Programme, ei pvm.) Tämän tavoitteen toteutumiseen tarvitaan kotitalouksien sekä eri tahojen saumatonta yhteistyötä ja kommunikaatiota, jotta ongelmat tulevat esille ja niitä pystytään elvyttämään.

4 Asiantuntijahaastattelut tutkimusmenetelmänä

Valitsin tutkimusmenetelmäksi laadullisen tutkimusmenetelmän, sillä halusin tutkia aihetta monesta näkökulmasta ja saada monipuolista tietoa aihealueesta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, KvaliMOTV, 2006). Tutkimukseni tavoite oli selvittää asiantuntijahaastatteluiden avulla, miten eri kiertotalouden asiantuntijat näkevät kotitalouksien mahdollisuudet edistää toiminnallaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Asiantuntijahaastattelujen avulla tein kartoitustyötä Suomen Kiertotalousyhdistykselle tulevaisuuden projektia varten.

Päädyin tutkimusmenetelmässäni puolistrukturoituun haastattelumuotoon, joka sopi tutkimukseni selkeisiin pääteemoihin mielestäni parhaiten (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, KvaliMOTV, 2006). Se mahdollisti myös vapaata keskustelua aiheiden ympärillä, ja haastateltavat pääsivät tuomaan hyviä konkreettisia esimerkkejä aiheista. Tämä toi esille etsimiäni haasteita ja kompastuskiviä kotitalouksissa, jotka hidastavat tavoitteiden saavuttamista.

Kun olin selvittänyt mahdolliset haastateltavat, aloitin haastatteluihin valmistautumisen haastattelurungon suunnittelulla ja haastattelukysymysten hahmottelulla. Haastattelukysymykset muodostuivat tarkasteltavien YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ympärille. Rajasin työni kattamaan YK:n 17:sta tavoitteesta kuusi. Jäsentelin ja laadin haastattelukysymyksen näiden kuuden kotitalouksien kannalta tärkeimmän tavoitteen ympärille. Jokaisesta tarkasteltavasta Agenda 2030 tavoitteesta muotoilin vähintään yhden pääkysymyksen. Haastattelun runko muotoutui tutkimuksen teemojen mukaan, jotka ovat jätteen, veden ja energian käyttö sekä kierrättäminen. Haastattelurunko on opinnäytetyön liitteenä (Liite 1).

Aloitin haastattelut avoimilla kysymyksillä eli kysyin asiantuntijoilta, mitä heille tulee mieleen kestävän kehityksen tavoitteista ja mitkä osa-alueet kotitalouksissa he kokivat tärkeimmiksi kiinnittää huomiota. Loput seitsemän kysymystä liittyivät tarkemmin tavoitteisiin, joiden edistämisessä kotitalouksien toiminnalla on oleellinen rooli. Haastattelun lopussa oli aikaa haastateltujen lisäkysymyksiin sekä heidän palautteelleen.

4.1 Haastatteluihin valmistautuminen

Haastateltavat valitsin yhdessä toimeksiantajani Suomen Kiertotalousyhdistyksen sekä Turun ammattikorkeakoulun kiertotalouden liiketoimintamallit tutkimusryhmän kanssa. Haastattelin kestävän kehityksen ja kiertotalouden asiantuntijoita. Haastateltavat valitsin useasta organisaatiosta mm. kaupungin taholla sekä konsultointiyrityksestä. Tutkimuksessani esiintyvillä asiantuntijoilla on monipuolinen tausta kestävän kehityksen sekä kiertotalouden parissa työskentelystä. Halusin näkökulmia kotitalouksien toimintaan liittyen mahdollisimman monelta eri taholta, jotta saisin koottua monipuolisen aineiston. Asiantuntijoiden valitseminen eri kokoisista organisaatioista ja monipuolisista tehtävistä vahvisti, että löydän haastatteluiden avulla ongelmakohtia sekä kehitysideoita kotitalouksien toimintaan liittyen.

Haastattelurungon valmistuttua aloitin tarvittavien tutkimuslupien, tutkimus tiedotteiden sekä tietosuojaselostuksien työstämisen. Lähetin haastattelupyynnöt opinnäytetyötutkimukseen liittyen haastateltaville maaliskuun alussa sähköpostitse. Lähetin hyväksytyn kutsun jälkeen listauksen haastattelun pääteemoista ja kysymyksistä, sekä liitteet tutkimusluvasta ja tiedotteesta.

4.2 Tutkimusmateriaalin kerääminen haastatteluiden avulla

Haastattelin viittä haastateltavaa eri organisaatiosta, ja tein haastattelut maaliskuun huhtikuussa (Taulukko 1). Järjestin haastattelut suurimmalle osalle haastateltavista Teamsin välityksellä, yksi haastattelu järjestettiin lähitapaamisella Kupittaa kampuksella. Haastattelut kestivät noin. 35–55 minuuttia.

Taulukko 1. Opinnäytetyössä haastatellut asiantuntijat, heidän edustamansa organisaatio sekä haastattelun päivämäärä

Haastateltavan nimi	Edustama organisaatio	Haastattelun päivämäärä
Maarit Jaakola	Turun AMK – Kiertotalouden liiketoimintamallit tutkimusryhmä	14.3.2023
Meeri Helminen	Tyrsky Consulting	17.3.2023
Theresia Bilola	ICOS Head Office	22.3.2023
Heikki Sorasahi	Ympäristöministeriö	31.3.2023
Johtava asiantuntija	n.d	12.4.2023

Haastattelun alussa kysyin luvan kokouksen tallennuksesta haastateltavalta osapuolelta. Aloitimme haastattelijan sekä tutkimusaiheen esittelyllä, jossa kävin läpi työn tavoitteet sekä tarkasteltavat YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Tämän jälkeen haastateltava esittäytyi, ja kertoi muun muassa miten YK:n kestävän kehityksen tavoitteet näkyvät hänen arjessa. Esittelyiden jälkeen siirryimme haastattelukysymyksiin. Haastattelukysymysten jälkeen oli mahdollisuus vapaalle keskustelulle aiheesta. Kysyin lopuksi, haluaako haastateltava esiintyä tutkimuksessani nimellä vai anonyyminä.

4.3 Teemoitus ja analysointi

Haastattelujen jälkeen aloin läpikäydä tallennettuja haastattelumateriaaleja. Litteroin eli puhtaaksikirjoitin tallennetut kokoukset tekstimuotoon Microsoft Wordin litterointityökalun avulla. Kuuntelin tallenteet ja silmäilin tuotettua tekstiä muutamaan kerran läpi, samalla teemoittaen sitä. Teemoitin haastattelut usein toistuvien avainsanojen mukaisesti eri värikoodein. Näistä toistuvista ja

teemoitetuista avainsanoista muodostuivat tutkimuksen pääteemat, joita lähdin analysoimaan tulokset-osioon.

Analyysiä tehdessäni kiinnitin huomiota toistuviin seikkoihin ja niistä syntyviin teemoihin. Vastauksien yhteneväisyydet ja eroavaisuudet loivat näkemystä siihen, mihin minun oli syytä kiinnittää huomiota tuloksia analysoidessa. Pohdin myös tilanteiden syyseuraussuhteita sekä toistuvia käytäntöjä, jotka nousivat esiin. Huomasin tutkimusmateriaalia analysoidessa, kuinka joistain teemoista löytyi jopa kehitysideoita ja samat ideat toistuivat useaan otteeseen haastateltavien kesken.

5 Asiantuntijoiden näkemyksiä

Tässä luvussa käyn läpi haastattelujen tuloksia, jotka olen jakanut viiteen teemaan: 1) jätteiden muodostuminen, 2) veden säästäminen, 3) sähkön pientuotanto, 4) vastuullista kuluttamista sekä 5) ilmastotoimia ja yhteistyö. Jokaiselle pääteemalle on oma alalukunsa, jossa käyn läpi aineiston tuloksia. Teemat ovat muodostuneet haastatteluissa useasti esiintyneiden avainsanojen perusteella ja ne tukevat kestävän kehityksen tavoitteita kotitalouden näkökulmasta.

5.1 Jätteiden muodostuminen

Lähes kaikki haastatelluista kokivat keittiöiden kierrätyspisteen olevan merkittävä tekijä siinä, että kotitaloudet lajittelevat jätteet oikeaoppisesti alusta alkaen. Mikäli kotitaloudet lajittelevat väärin jo omassa keittiössä, sitä ei voi enää korjata. Aineistosta nousi esille, ettei jätteiden lajitteluun ole mahdollisesti keittiöissä tarpeeksi tilaa, eikä kaikille eri jätejakeille ole omia jätteastioita. Aineiston mukaan yksi edistävistä keinoista saattaisi olla se, että keittiöiden suunnittelussa otettaisiin huomioon tarvittava tila eri jätejakeille. Lisäksi, kun jokaiselle jätejakeelle on oma astiansa, lajittelu vaivatonta.

Suurin osa haastatelluista mainitsi koulutuksen ja valistamisen tärkeyden kierrätykseen liittyen, jotta Agenda 2030 tavoitetta ”vastuullista kuluttamista” päästään lähemmäs ja kotitaloudet ovat tietoisempia toimintansa vaikutuksista. Aineistosta nousi esille, että kaikki jätejakeet, joihin on olemassa oma infrastruktuuri, on tärkeä kierrättää. Etenkin biojätteen sekä alumiinin kierrättämisen tärkeyttä korostettiin. Eräs asiantuntija mainitsi muovipakkausten kierrättämisen kunnianhimoisen tavoitteen. Vuonna 2025 muovipakkausten kierrätystavoite on 50 %. Nykyisin muovipakkausten kierrätysaste on 23 %, joten kierrätyksen tulisi yli kaksinkertaistua kahdessa vuodessa.

Eräs haastateltu mainitsi, että asukkailla saattaa olla vanhentuneita käsityksiä tai muuten harhaisia käsityksiä siitä, ettei kierrättäminen kannattaisi. Hän

painottaa, että kierrätyksessä on tehty suuria ja nopeita edistysaskelia verrattuna esim. 15–20 vuoden takaiseen kierrättämiseen. Muovinkierrätys on kehittynyt, ja vuonna 2023 taloyhtiöihin tulee erilliskeräys tekstiilien kierrätykseen.

5.1.1 Isännöitsijöiden ja talonyhtiön vastuu kierrättämisessä

Vuonna 2021 voimaan astuvaan jätelaki tukee YK:n kestävän kehityksen tavoitetta numero 12, vastuullista kuluttamista. Eräs asiantuntija toteaa:

”Taloyhtiön pitää seurata sitä, että toimiiko hommat taloyhtiössä eli taloyhtiön hallituksessa. Isännöitsijän pitää huolehtia siitä, että jätehuolto toimii niin, että noudatetaan lainsäädäntöä.”

Haastatellut nostivat esille, että isännöitsijöiden ja talonyhtiöiden vastuu on erittäin suuri, jotta kierrätys toimii ongelmitta. Tärkeimmät askeleet ovat, että jäteastioiden tyhjennysväli on säännöllinen. Näin jäteastiat eivät ehdi täytyä liian täyteen, ja kierrättäminen on sujuvaa. Aineistosta nousi esille, että jätejakeiden riittävä määrä ja oikea koko kierrätyspisteellä on tärkeää, jotta asukkaat voivat lajitella jätteensä vaivattomasti. Muutama haastateltu mainitsi jätteiden lajitteluun liitettävästä ”panttijärjestelmästä” tai muusta kannustimesta kierrätykseen liittyen. Esimerkkejä tuli mm. sekajätteen korkeammasta laskutuksesta muihin jätejakeihin verraten. Tämä voisi vahvistaa kotitalouksien motivaatiota huolelliseen kierrättämiseen. Eräs haastateltu korostaa:

”Jos pystyy mittaamaan henkilökohtaisella tai kotitalouden tasolla jotain juttua, ja varsinkin jos sen seurannan pystyy jotenkin yhdistämään euroihin, niin ihan varmasti motivoi asukkaita.”

Aineisto toi esille, että kierrättämiseen voisi hyvin yhdistää myös leikkimielistä kilpailua asukkaiden kesken. Yhdessä tekeminen vahvistaa yhteisöä ja motivoi toimimaan vastuullisemmin. Lähes kaikki haastatellut mainitsivat taloyhtiöiden ”vaihdantahuoneista”. Näihin ”vaihdantahuoneisiin” kotitaloudet voisivat tuoda itselleen tarpeetonta tavaraa, ja ottaa tilalle tarpeellisia tuotteita. Kun itselle

tarpeettoman materian saisi pienellä kynnyksellä kierrätettyä, olisi odotettavaa, että tarpeettoman jätteen määrä vähentyisi. Tavara säilyisi mahdollisimman pitkään sen alkuperäisessä muodossa, minkä eräs haastateltu kertoo olevan erittäin tärkeää. Vaikka materiaalin kierrättäminen on tärkeää, tuotteen pysyminen mahdollisimman kauan sen alkuperäisessä tarkoituksessa on luonnon kannalta kestäväntä.

Vaihdanta- ja kierrätyshuoneiden lisäksi usea haastateltu mainitsi kodinkoneiden lainaamisen ja yhteiskäytön asukkaiden kesken. Erinäisiä kodinkoneita ja työkaluja tulee käytettyä harvoin, mutta niiden hankinta on kallista ja säilytys tilaa vievää. Eräs asiantuntija kertoi, että etenkin opiskelijoiden keskuudessa yhteiskäytettäviä tavaroita osataan arvostaa ja hyödyntää. Toinen haastateltu kertoi heidän entisessä kerrostaloyhteisössä olevan käytössä asukassovellus, jonka avulla pystyi myymään ja ostamaan kirpputorin tavoin asukkailta käyttämättömiä tavaroita. Tämänkaltaisen alusta tarjoaa vaihdanta- ja kierrätyshuoneelle nykypäiväisen vaihtoehdon lisätä kotitalouksien kestävyyttä.

5.1.2 Hävikkiruoka

Lähes kaikki asiantuntijoista mainitsi, että ruuan ostamiseen tulisi kiinnittää huomiota, jotta ruokahävikkiä syntyisi mahdollisimman vähän. Aineistossa korostui suunnitelmallisuus kauppaliistoissa, punalaputettujen tuotteiden suosiminen sekä uskallus ja motivaatio kokeilla uusia tuotteita ja reseptejä. Eräs haastateltu huomautti, ettei isoimmat pakkaukset ole aina halvempia. Suuret pakkaukset voivat tuntua kannattavilta ostaa, mutta jos tuotetta ei tule käytettyä loppuun se tulee kukkarolle ja ympäristölle kalliiksi.

Eräs asiantuntija mainitsi aistinvaraisuuteen luottamisen vanhaksi menevien tuotteiden kanssa. Vaikka päiväys olisi mennyt, voi tuote olla moitteettomassa kunnossa ja syöntikelpoista. Hän mainitsi myös ruuan ajattelemista ”eri tasoihin”. Asiantuntija toteaa:

”Ruuan voi miettiä erilaisina tasoina niin ettet heitä ainakaan mitään eläinperäistä pois, koska sen tuotanto on ollut kaikkein kallisarvoisinta. Älä myöskään heitä teetä tai kahvia pois, koska niiden tekeminen on ollut todella intensiteetistä vesi ja hiili näkökulmasta.”

Aineistosta nousee myös esille blogien ja sovelluksien hyödyntäminen hävikkiruokaa vastaan. Ravintoloiden ja ruokakauppojen alennettujen tuotteiden ostaminen säästää aikaa, rahaa ja tukee ympäristöä. Usea haastateltu mainitsi myös taloyhtiön yhteisestä kylmähuoneesta tai yhteiskäyttösovelluksesta. Yhteiskäyttöisen kylmähuoneen tai alustan avulla kotitaloudet voisivat antaa itselleen tarpeetonta ruokaa pienellä kynnyksellä muiden asukkaiden käyttöön.

5.2 Veden säästäminen

Aineistosta nousi esille tapoja, jolla kotitaloudet voivat vähentää vedenkulutusta Agenda 2030 tavoitteen ”puhdas vesi ja sanitaatio” toteutumiseksi. Eräs haastateltavista totesi kotitalouksien veden säästämiseen liittyen:

”Vedenkäyttö ei suomessa ole kauhean merkityksellistä sen takia, että meillä on ihan valtavasti vettä ja meillä ei ole vedestä pulaa. Tietysti se on järkevää, ettei tuhlaa. Mutta en näe sitä ihan hirveän relevanttina suomalaisesta näkökulmasta näiden kestävä kehityksen tavoitteiden näkökulmasta”

5.2.1 Hygieniä ja WC

Kaikki haastatellut mainitsivat, että lyhyet suihkut ovat helppo ja merkittävä tapa vähentää omaa vedenkulutusta. Aineistosta nousi esiin, että hygieenisyyteen ja pyykinpesuun on kaikkein merkityksekkäintä kiinnittää huomiota kotitalouksissa. Eräs haastateltu mainitsi suihkulaitteiden tyypistä ja kunnosta:

”Mahdollisuuksien mukaan vesikalusteiden vaihtaminen nykyaikaisiin ratkaisuihin, säästää myös vettä”

Lähes kaikki asiantuntijat painottivat tarkkuutta pyykinpesuun, jotta pyykkiä pestäessä pestään vain täysiä pesukoneellisia. Eräs asiantuntija lisäsi, että pyykinpesussa ja lämpimissä suihkuissa tulee ottaa huomioon myös sähkön ja kaukolämmön kulutuksen kasvaminen.

5.2.2 Veden käytön mittaus ja seuranta

Eräs haastateltu mainitsi kotitalouksien vedenkulutuksen seuraamisesta vesimittareiden avulla. Joissain kerros- ja rivitalokohteissa on olemassa asuntokohtaisia vesimittareita huoneistossa. Huoneistokohtaisten mittareiden lisääminen asuntoihin olisi tehokas tapa lisätä vedenkulutuksen tietoisuutta. Moni kotitalous, jossa ei ole asuntokohtaista vesimittaria näkyvillä, ei tiedä edes suuntaa antavasti oman vedenkulutuksen suuruutta. Aineistosta nousee esille, että jos kulutuksen data olisi asukkaiden näkyvillä olisi vedenkulutus tietoisempaa. Datan seuraaminen saattaisi vaikuttaa myös vedenkäyttöön positiivisesti.

Eräs haastateltu kertoo, että heidän vanhassa taloyhtiössä järjestettiin kilpailu, jossa tarkasteltiin kotitalouksien vedenkulutusta kuukauden ajan. Eteenkin lapset olivat innoissaan tästä kilpailusta. Haastateltu kertoi, että kilpailun myötä perhe kiinnitti jatkossa vedenkulutukseen tarkemmin huomiota, etenkin suihkujen keston.

5.3 Edullinen ja puhdas energia

Agenda 2030 seitsemäs tavoite on varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille. Tavoitella tähdätään fossiilisten polttoaineiden korvaamista uusiutuvilla energiamuodoilla. Kotitalouksissa uusiutuvilla energialähteillä ja energiatehokkailla ratkaisilla päästään tavoitetta lähemmäs.

5.3.1 Energian pientuotanto

Haastatellut kertoivat heidän näkemyksistään sähkön pientuotantoon liittyen. Eräs haastateltava nosti esille esimerkiksi, että:

”Aurinkopaneelit voivat olla tosi taloudellisesti houkuttavia.”

”Koko ajan tulee myös enemmän kannustuksia esim. sähkön hinnan nousun pohjalta, omaan käyttöön kuin myytäväksikin.”

”Aurinkopaneelien hinnat on tippunut aika paljon alas. Tällä hetkellä taitaa olla ehkä ongelmana enemmän se, että kysyntää on, ja asentajista on pulaa.”

Aineistosta nousi esille, että asiantuntijat kokivat pientuotannolla olevan merkittävä energiatuotannollinen potentiaali. Eteenkin aurinkopaneeleissa nähtiin isoa mahdollisuutta lisätä edullista ja puhdasta energiaa kotitalouksille. Useat asiantuntijat mainitsivat omavaraisuuden ja puhtaasti tuotetun energian tärkeyden pientuotannossa. Eräs asiantuntija toteaa sähkön pientuotannon parantavan sähköverkon joustavuutta, tehokkuutta ja toimintavarmuutta.

5.3.2 Energiantuotannon mahdollisuudet ja sähkön varastointi

Lähes kaikki asiantuntijat nostivat haastatteluissa sähkön varastoinnin ja älykkäät sähköverkot puheeksi. Sähkön varastoitaisiin akkuihin, kun sitä on paljon tarjolla, ja kun sähkölle on puolestaan tarvetta, ylijäämä energian myytäisiin kotitalouksista sähköverkkoon. Tämä loisi älykkäisiin sähköverkkoihin luotettavuutta ja tasapainoa. Eräs haastateltu toteaa:

”Omavaraisuuden ja varmuuden näkökulmasta myös kiinnostavaa.”

Muutama haastateltu nosti esille myös sähkön varastoinnin sähköautojen akkuihin. Sähköautojen suosio on kasvanut erittäin nopeasti viime vuosina. Tuulisina tai aurinkoisina päivinä tuulivoimalla tai aurinkovoimalla saatu energia voitaisiin hyödyntää varastoimalla se sähköauton akkuihin. Eräs haastateltava nosti esille myös sähköauton kaksisuuntaisen latauksen, jolloin akkua voidaan

käyttää energiavarastona. Tällöin akku toimii varavoimalähteenä kotitalouksille, ja tasapainottaa myös sähköverkon kuormaa. Aineistosta nousi myös esille akkujen haitalliset puolet, niiden valmistukseen ja elinkaareen liittyen.

Suurin osa haastatelluista mainitsi vaikuttamisesta kotitalouksien energiamuotojen hiilijalanjälkeen. Kaukolämmöstä syntyy merkittävä osa kotitalouden hiilidioksidipäästöistä, mutta kerrostaloalueella asuvat asukkaat, johon kaukolämpö kuuluu, eivät siihen voi vaikuttaa. Eräs haastateltu nosti esille aika-ajoin tehtävät energiaremontit, joihin kotitaloudet voivat hakea tukea. Rahalliset avustukset kotien energiaremontteihin edistävät kotitalouksia parantamamaan energiatehokkuutta. Moni voi jättää energiaremontin tekemättä juuri sen kustannusten takia.

Omakotitaloasukkaista nousi esille, että öljylämmityksestä pois siirtyminen ja aurinkopaneelien asennuttaminen ovat hyviä ensiaskelia puhtaampaan energiaan kohti. Eräs haastateltava nosti esille maalämmön mahdollisuuksista kotitalouksissa. Maalämpö on kallis asennuttaa ja sen koneistoa voi joutua uusimaan jo 10 vuoden päästä. Muutama haastateltavista totesi ilma-vesilämpöpumpun sekä ilmalämpöpumpun olevan taloudellisesti järkeviä lämmitysmuotoja.

5.4 Vastuullinen kuluttaminen

Vastuullisen kuluttamisen tavoite painottuu kulutus- ja tuotantotapojen kestävyyteen. Lisäksi tavoitteessa huomioidaan jätteiden vähentäminen ja kierrätykseen kannustaminen. Eräs asiantuntija nosti esille:

”Keskiverto suomalaisen hiilijalanjäljestä noin 1/5 tulee ruoasta, noin 1/5 asumisesta, liikenteestä ja matkailusta on noin 30 % ja muusta kulutuksesta vähän reilu 30 %.”

Kaikki haastatelluista olivat samaa mieltä siinä, että kotitalouksien ruokavaliolla on suurin merkitys ilmaston kannalta. Kotitalouksissa valmistetaan isoja määriä ruokaa, kun mietitään jokaisen asukkaan päivittäistä ruokailua. Ruuan

vastuullisessa kuluttamisessa nostettiin myös esille niiden pakkaukset. Pakkausmateriaalia syntyy huomaamattakin paljon, mutta kuluttaja pystyy valinnoillaan vaikuttamaan sen määrään.

Aineistosta nousi esille eteenkin liha- ja kasvisruokavalioiden poikkeamat niiden ympäristön ilmastojalanjäljessä. Muutama haastateltu mainitsi planetaarisesta ruokavaliosta, jossa suositetaan kestävästi tuotettua kasvipainotteista ruokaa. Sitä suositeltiin niin ympäristön, terveellisuuden kuin edullisuuden puolesta. Eräs haastateltu toteaa:

”Mikäli punaisen lihan kulutusta saataisiin merkittävästi vähennettyä, niin sillä olisi monia positiivisia vaikutuksia ympäristön ja ilmaston kannalta.”

Ruuan lisäksi lämmitysmuodon valinnalla oli suuri vaikutus vastuulliseen kulutukseen, kun tarkastellaan sen hiilijalanjälkeä. Esimerkiksi kaukolämmön piirissä asuvien kotitalouksien hiilijalanjälki muodostuu merkittävästi lämmitysmuodosta. Eräs haastateltu mainitsi energiaremontit, joiden avulla voitaisiin siirtyä pois fossiilisista energianlähteistä.

Kaikki haastatelluista mainitsivat kestävän liikkumisen, puhuttaessa vastuullisesta kuluttamisesta. Turhaa yksityisautoilua tulisi välttää, ja suosia mahdollisimman paljon vähäpäästöisiä liikennemuotoja. Julkinen liikenne ja kimpapakyydit ovat vastuullisia vaihtoehtoja, ja niitä kannattaa suosia erityisesti alueilla, joissa on hyvät liikenneyhteydet. Yksi haastatelluista nosti esille, että vähävaraisten perheiden valinnat liikkumisessa ovat yleisesti ottaen ympäristöystävällisiä. Varallisuus saattaa vaikuttaa millaisia liikkumisvalintoja perhe pystyy tekemään. Keski- ja korkeatuloisissa perheissä ulkomaan matkailu lentäen on suositumpaa, ja se nostaakin kotitalouden hiilijalanjälkeä huomattavasti.

Neljäs tärkeä teema kuluttamisesta, joka nousi haastatteluissa esille, on tavaroiden ja tuotteiden ostaminen. Eräs haastateltu kertoo, että pikamuoti on lisääntynyt hurjasti viimeisten vuosien aikana. Kirppareiden ja jo käytettyjen vaatteiden ja tuotteiden suosiminen pidentää niiden elinikää ja säästää luontoa. Eräs haastateltu nosti esille tuotemerkkien omat korjaajat, jotka vastaisivat

tuotteen korjauksesta sen rikkoutuessa tai kuluessa. Eräs haastateltava nosti esille esimerkiksi, että:

”Tuotteen myyjä ei halua myydä korjausta, koska se antaa helposti ajatuksen, että tuote hajoaa nopeasti. Mutta sen voisi kääntää niin päin, että se hajoaa vasta vuosien päästä, jonka jälkeen voit tuoda sen takaisin korjattavaksi ja edelleen käyttää sitä.”

Tuotteen elinkaaren pidentämiseen eräs haastateltava mainitsi, että olisi hyvä saada vakuutusyhtiöt mukaan kiertotalouteen. Jos vakuutusyhtiöt tekisivät yhteistyötä korjaajien ja suutareiden kanssa, tavaroiden korjaaminen olisi kannattavaa kotitalouksille uuden tuotteen ostamisen sijaan.

5.5 Ilmastotekoja ja yhteistyötä

Tässä kappaleessa käyn läpi, mitä ajatuksia haastatelluilta tuli YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin ”ilmastotekoja” ja ”yhteistyö ja kumppanuus” liittyen.

5.5.1 Ilmastotekoja

Aineistosta nousi esille kotitalouksien kestävään liikkumiseen liittyvät kannusteet. Ehdotuksia tuli esimerkiksi auton kulutuspohjaiseen verotukseen sekä työsuhde-etuihin liittyen. Myös energiaveron huojennuksesta tuli ehdotuksia. Työnantaja voisi tukea työntekijöitä käyttämään enemmän kestävämpiä liikkumismuotoja, kuten pyöräilyä sekä joukkoliikennettä yksityisautoilun sijaan.

Haastateltavat nostivat myös esille taloudelliset kannusteet tavaroiden korjaamiseen niiden rikkoutuessa. Näin voitaisiin välttyä uuden tuotteen ostamiselta. Elinkaaren pidentämisen tukemista niin, että tuotteiden korjaus on kannattavaa uuden ostamisen sijaan. Muun muassa pikamuodin seurauksena vaatteiden hinnat ovat tippuneet, mutta niiden korjaaminen ei ole kuluttajalle kannattavaa. Eräs haastateltava toteaa, että esimerkiksi veronkevennykset

suutarille tai ompelijalle, toisivat palvelun hintoja alemmas ja näin ollen myös kuluttajalle kannattavammaksi. Eräs asiantuntija kertoo:

”Tuotteita olisi houkuttelevampi korjata esim. korjausseteleillä tai pienemmällä arvonnlisäveroprosentilla, tai jos korjauspalvelu olisi osana kotitalousvähennystä”

Aineistosta nousee myös esille, että poliittisilla päätöksillä on suuri rooli tukea elinkaaren pidentämistä. Tärkeää elinkaaren pidentämisessä on myös se, että tuote pysyy mahdollisimman kauan sen alkuperäisessä tarkoituksessa. Eräs haastateltu nostaa esille:

”Politiikan näkökulmasta niin miten me tuetaan oikeasti meidän yhteiskunnassa tuotteen elinkaaren pidentämistä?”

Aineistosta nousi esille, että voimassa oleva Euroopan Unionin kansallinen ilmastolaki ohjaa hiilineutraalisuustavoitteita kohti. Valtion budjetointi nostettiin myös esille, että budjetoinnissa tulisi huomioida edistääkö tietyt momentit ilmastonmuutoksen vastaisia toimia vai haittaavatko ne.

5.5.2 Yhteistyö ja kumppanuus

YK: kestävän kehityksen tavoitteen 17. tarkoitus on tarkastella yhteistyötä ja kumppanuutta kehitysmaiden ja köyhyyden näkökulmasta. Käsittelin tässä teemassa ensin kehitysmaiden auttamista. Lisäksi selvitin, miten Suomen sisäisesti kotitaloudet voivat tukea toisiaan.

Lähes kaikki haastatelluista korostivat jäsenyyksiä kehitysyhteistyötä tekeviin organisaatioihin tai muuta hyväntekeväisyyttä. Kuukausilahjoitusta tai vaatteiden ym. tuotteiden lähettämistä järjestöjen kautta apua tarvitseville. Eräs asiantuntija kertoi, että kotitalouksien on tärkeää tiedostaa, millainen heidän ulkoistettu ympäristön hiilijalanjälki on. Eräs haastateltu nostaa esille että:

”Kulutustapoja muuttamalla pyrkiä minimoimaan sitä haitallista vaikutusta, mikä tulee omasta kulutuksesta.”

Haastatellut korostivat myös hyväntekeväisyyttä Suomen sisäisesti. Lisäksi yhteiskäyttötuotteiden edistämistä pidettiin tärkeänä, jotta yhteistyö ja kumppanuus -tavoitetta päästäisiin lähemmäs. Harvoin käytettyjen tavaroiden vuokraaminen on kustannuksien ja kestävän ympäristön kannalta kannattavampaa kuin omistaminen. Eräs asiantuntija painotti, että vertausvuokraukseen ja käytön ilmapiiirissä on huomattavissa asennemuutosta.

Haastatteluaineistossa korostuu, että yhteistyö eri kotitalouksien ja asuinalueiden kesken on tärkeää. Esimerkiksi asukasillat nousivat aineistossa esille, että niiden avulla asukkaiden ongelmat tulevat kuuluksi ja heitä voitaisiin neuvoa kestäviin ratkaisuihin liittyen. Kehitysideoita tuli myös pihakirpputori tapahtumista, joka toisi asukkaita eri kotitalouksista yhteen. Eräs asiantuntija nosti esille paikallisen elinkeinon ja yritysten tukemisen aina kun mahdollista.

Eräs asiantuntija ehdotti tukea, jota haja-asutusalueiden kotitaloudet voisivat hakea kestävämpiin liikkumismuotoihin siirtymisestä. Eräs toinen haastateltu nosti esille, ettei huonotuloisilla asutusalueilla kuluttaminen ole huolestuttavaa. Kuten teoriassakin mainitsin huonotuloisilla alueilla, kuluttaminen on automaattisesti vähäisempää. Myös sosiaalisen median vaikutuskeinoja nostettiin esille.

6 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä selvitin, miten kotitaloudet voivat toiminnallaan ja valinnoillaan vaikuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Haastattelin työhön viittä kestävän kehityksen asiantuntijaa eri taholta. Haastattelutuloksien kautta selvitin mitkä ovat kotitalouksien ongelma-alueet, joihin tulisi kiinnittää huomiota tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimuskysymykseni oli: Miten kotitaloudet voivat toiminnallaan edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, jotta Agenda 2030 tavoitteeseen päästään? Vastasin kysymykseen kolmen alakysymyksen avulla: 1. Mitkä ovat YK:n kestävän kehityksen tavoitteet? 2. Mitkä tavoitteet ovat kotitalouksien kannalta tärkeimmät? 3. Mikä on kotitalouksien rooli tavoitteiden saavuttamisen edistämisessä?

6.1 YK:n kestävän kehityksen tavoitteet

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet muodostuvat kokonaisuudessa 17:stä kestävän kehityksen tavoitteesta. Toimintaohjelma on toiselta nimitykseltä Agenda 2030, ja sen on hyväksynyt kaikki 193 YK:n jäsenvaltiota. Agenda 2030 on käynnissä vuosina 2016–2030. Toimintaohjelman pyrkimys on poistaa maailmasta äärimmäinen köyhyys ja turvata ympäristön hyvinvointi kestäväällä tavalla.

6.2 Kotitalouksien kannalta tärkeimmät tavoitteet

Käsittelin tutkielmassani kuutta YK:n kestävän kehityksen tavoitetta, joiden edistämisessä kotitalouksien toiminnalla on oleellinen rooli. Valitsemani tavoitteet liittyvät ruokaan, kuluttamiseen sekä veden ja energian käyttöön, jotka ovat päivittäin kotitalouksien toiminnassa mukana. Haastatteluaineiston tulokset osoittivat, että valitsemani kestävän kehityksen tavoitteet ovat kotitalouksien toiminnan kannalta tärkeimpiä. Kestävät valinnat muun muassa energiaratkaisuissa sekä ruokavaliossa, edistävät vahvasti tavoitteiden saavuttamista kotitalouksien osalta.

Asiantuntijahaastatteluiden perusteella neljä tavoitetta kuudesta olivat kotitalouksien toiminnan kannalta oleellisia. Nämä tavoitteet olivat: tavoite 2. Ei nälkää, tavoite 7. Edullista ja puhdasta energiaa, tavoite 12. Vastuullista kuluttamista sekä tavoite 13. Ilmastotekoja. Aineistosta nousi esille, että kotitalouksien kannalta tärkeimmät tavoitteet liittyivät vahvasti kotien lämmitysratkaisuihin, kestäviin liikkumismuotoihin sekä ruokavalioon.

6.3 Kotitalouksien rooli tavoitteiden saavuttamisen edistämässä

Kotitalouksien rooli YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa koettiin erittäin suureksi. Tutkimuksessa nousi esille, että Suomen hiilidioksidipäästöistä 2/3 osaa syntyy kotitalouksien toimesta. Päästöjä syntyy muun muassa liikkumismuodoista, asumisen lämmityskuluista, ruokavaliosta sekä palveluista. Asiantuntijahaastattelut osoittivat, että kiinnittämällä huomiota edellä mainittuihin osa-alueisiin, pystyy kotitalous vaikuttamaan hiilijalanjälkensä suuruuteen. Vastuullisessa kuluttamisessa kotitalouksien valinnoilla on merkittävä rooli. Kotitaloudet käyttävät paljon eri tuotteita ja palveluita, ja heillä onkin suuri vastuu siinä mitä he kuluttavat päivittäin. Huolellisella kierrättämisellä, yhteiskäyttöpalveluiden hyödyntämisellä sekä ruokahävikin vähentämisellä kotitaloudet voivat edistää vastuullista kuluttamista.

Tutkielmani nosti esille, että kotitalouden hiilidioksidipäästöihin pystyy eniten vaikuttamaan asumisen lämmitysmuotojen valinnalla. Kaukolämpö sekä fossiilisten polttoaineiden käyttö kodin lämmityksessä kasvattaa hiilijalanjälkeä merkittävästi. Haastateltavat suosittelivat kotitalouksia mahdollisuuksien mukaan vaihtamaan kodin lämmitysmuodon vihreisiin lämmitysratkaisuihin. Aineistossa korostui vahvasti kotitalouksien ruokavalion vaikutus Agenda 2030 tavoitteiden saavuttamiseen. Asiantuntijat painottivat etenkin lihapainotteisesta ruokavaliosta siirtymistä planetaariseen ruokavalioon, jossa suositaan kestävästi tuotettua kasvipainotteista ruokaa.

7 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisilla teoilla ja valinnoilla kotitaloudet voivat vaikuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Tutkimusmenetelmänä käytin asiantuntijahaastatteluja, jonka tavoitteena oli selvittää kotitalouksien roolia, kompastuskiviä ja hyviä käytänteitä.

YK:n kestävän kehityksen 17:sta tavoitetta on laaja kokonaisuus, joka kattaa perusteellisesti globaaleja aiheita. Tavoitteiden laajuuden takia, kuluttajalle voi olla epäselvää mitä kaikkea tavoitteet pitävät sisällään. Olen tyytyväinen siihen, miten sain rajattua aiheen tärkeimpien tavoitteiden osalta sekä työn laajuuden puitteissa. Osa-alueiden erittely esimerkein sekä tulevaisuuden kehitysideat toivat tutkimukseen toivottua tulosta. Tutkielmani aihe oli ajankohtainen, ja sain työn tulokseksi toivomaani tietoa kotitalouksien roolista, käytänteistä ja kompastuskivistä.

Asiantuntijoiden näkemykset olivat yksimielisiä etenkin kulutustottumuksiin ja säästämiseen liittyen. Haasteellisiksi teemoiksi haastatteluissa osoittautuivat yhteistyöhön ja kumppanuuteen liittyvät kysymykset. Eteenkin kotitalouksien antama tuki osoittautui haastavaksi teemaksi. Tulokset olivat laadultaan luotettavia ja olen tyytyväinen asiantuntijahaastatteluista saatuun aineistoon.

Haastatteluissa nousi esiin menetelmiä, joilla kotitalouksien kestävää toimintaa voitaisiin edistää. Kehitysideat esimerkiksi kerrostalojen ”vaihdantahuoneisiin” sekä asukasiltoihin liittyen olivat mielestäni merkittävimpiä. Vaihdanta- ja kierrätyshuoneissa asukkaat voisivat tuoda itselleen tarpeetonta tavaraa ja ottaa käyttöön heille tarpeellisia tuotteita. Taloyhtiöt voisivat tehdä esimerkiksi siivoushuollosta vastaavan tahon kanssa sopimuksen, jossa he vastaavat huoneen siisteydestä ja tarpeettomien tavaroiden oikeasta jatkokierrätyksestä. Koska taloyhtiön toiminnalla on vaikutusta usean ihmisen kulutustottumuksiin, ovat tällaiset kehitysideat tärkeitä.

Kierrätykseen ja energiaratkaisuihin liittyvät kannustimet korostuivat tärkeimpinä kehityskohteina tutkimuksessa. Rahalliset kannustimet, esimerkiksi vihreisiin liikkumis- ja energiamuotoihin kannustettaisiin tukipakettien avulla tai virheellisestä kierrättämisestä sakottamisesta voitaisiin saada motivoitua asukkaita. Tutkimusta tehdessä kotitalouksien ohjauskeinot nousivat esille. Ohjauskeinojen avulla kulutusperäisiä päästöjä voitaisiin vähentää ja toimintatapoja edistää. Kotitalouksien kannalta tärkeimpiä ohjauskeinoja olisivat mm. taloudelliset ohjauskeinot, informaatio-ohjaus ja yhteistyö.

Tulevaisuudessa aihetta voitaisiin tutkia lisää esimerkiksi selvittämällä, millainen tietoisuus ihmisillä on Agenda 2030 toimintasuunnitelmasta. Tietoisuus ja motivaatio ovat tärkeitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä aiheita voitaisiin selvittää esimerkiksi verkkokyselyiden avulla, sillä se on vaivaton tutkimustapa. Kotitalouksien kestävydestä voitaisiin selvittää, millaisia saavutuksia tähän mennessä on saavutettu ja kuinka motivoituneita asukkaat ovat muuttamaan menettelytapojaan. Kyselytutkimuksen lisäksi selvitykset taloyhtiöissä sekä asukasilloista saatu palaute on arvokasta tietoa, jotta toimintatapoja osataan muuttaa kotitalouksille mahdollisimman suotuisaksi.

Tämä tutkimus tehtiin Suomen Kiertotalousyhdistykselle kartoitustyönä tulevaisuuden projektia varten. Yhdistys voi hyödyntää tämän työn tuloksia haluamallaan tavalla toimintansa kehityksessä. Työni tulokset liittyvät ennen kaikkea kotitalouksien päivittäisiin toimiin. Toivon että myös itse kotitaloudet löytävät tästä työstä apuja sekä keinoja kestäväen tulevaisuuden valintoihin.

8 Lähdeluettelo

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy . (2021). *Lounais-Suomen Jätehuolto Oy* .

Noudettu osoitteesta Lounais-Suomen Jätehuolto Oy :

<https://www.lsjh.fi/fi/yritys-ja-ymparisto/jatelaki-2021/>

Luonnonvarakeskus. (22. kesäkuu 2021). *Luonnonvarakeskus*. Noudettu

osoitteesta Luonnonvarakeskus: <https://www.luke.fi/fi/uutiset/suomessa-syntyy-noin-640-miljoonaa-kiloa-elintarvikejätettä-vuosittain-josta-ruokahavikin-osuus-on-noin-puolet>

Luonnonvarakeskus. (2021). *Luonnonvarakeskus*. Noudettu osoitteesta

Luonnonvarakeskus: <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/ruokahavikki/>

Martat. (ei pvm). *Martat*. Noudettu osoitteesta Martat:

<https://www.martat.fi/marttakoulu/omat-rahak/kestava-kulutus/>

Motiva. (2021). *Vinkkejä fiksuun vedenkäyttöön*.

Motiva. (2022). *Motiva*. Noudettu osoitteesta Motiva:

https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiankaytto_suomessa/energian_loppu_kaytto/kotitaloudet

Motiva. (2022). *Motiva*. Haettu 2. maaliskuu 2023 osoitteesta Motiva:

https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/hyva_arki_kotona/vedenkulutus

Motiva. (2023). *Motiva*. Haettu 2. maaliskuu 2023 osoitteesta Motiva:

https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen

ResQ Club. (2023). *ResQ Club*. Noudettu osoitteesta ResQ Club:

<https://www.resq-club.com/fi/>

Saaranen-Kauppinen, A.;& Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV*. Noudettu osoitteesta KvaliMOTV:

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Sitra. (ei pvm). *Sitra*. Noudettu osoitteesta Sitra.

Suomen ilmastopaneeli. (2020). *Suomen ilmastopaneeli*. Noudettu osoitteesta Suomen ilmastopaneeli:

<https://www.ilmastopaneeli.fi/tiedotteet/suomalaisten-kotitalouksien-hiilijalanjaljen-pienennytava/>

Suomen Kiertotalousyhdistys ry. (2020). *Suomen Kiertotalousyhdistys ry*. (Suomen Kiertotalousyhdistys ry) Haettu 07. Helmikuu 2023 osoitteesta Suomen Kiertotalousyhdistys ry: <https://www.kiertotalousyhdistys.fi/>

Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. (2021). *Suomen Standardisoimisliitto*. Noudettu osoitteesta Suomen Standardisoimisliitto: <https://sfs.fi/hyvaavessapaivaa-standardeilla-helpotetaan-maailman-sanitaatio-ongelmia/>

Suomen tekstiili & muoti. (2021). *Suomen tekstiili & muodot*. Noudettu osoitteesta Suomen tekstiili & muodot: <https://www.stjm.fi/uutiset/tuoretutkimus-suomessa-syntyy-8577-miljoonaa-kiloa-poistotekstiilia-vuodessa/>

Suomen YK-liitto. (2021). *Suomen YK-liitto*. Haettu 28. helmikuu 2023 osoitteesta Suomen YK-liitto: <https://www.ykliitto.fi/>

Suomen Ympäristökeskus. (2021). *Suomen Ympäristökeskus*. Noudettu osoitteesta Suomen Ympäristökeskus: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/300737/SYKEra_15_2019_korjattu_26_02_2020.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Suomen ympäristökeskus. (2022). *Suomen ympäristökeskus*. Noudettu osoitteesta Suomen ympäristökeskus: <https://www.ymparisto.fi/fi/kestavan-arjen-rakennuspalikoita>

Tilastokeskus. (2021). *Tilastokeskus*. Noudettu osoitteesta Tilastokeskus: https://www.stat.fi/til/asen/2020/asen_2020_2021-12-16_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. (2022). *Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat*. Noudettu osoitteesta Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat: <https://stat.fi/tup/tilastotietokannat/index.html>

Työtehoseura ry. (2020). Selvitys. *Kestävä veden käyttö - vedenkäyttöselvitys*. Nurmijärvi.

Ulkoministeriö. (2019). *Ulkoministeriö*. Noudettu osoitteesta Ulkoministeriö: <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>

United Nations. (2020). *United Nations*. Noudettu osoitteesta United Nations: <https://unstats.un.org/sdgs/dataportal/countryprofiles/fin>

United Nations Development Programme. (2023). *United Nations Development Programme*. Haettu 28. helmikuu 2023 osoitteesta United Nations Development Programme: <https://www.undp.org/fi/finland/kestavan-kehityksen-tavoitteet>

United Nations Development Programme. (ei pvm). *United Nations Development Programme*. Haettu 3. maaliskuu 2023 osoitteesta United Nations Development Programme: <https://www.undp.org/fi/finland/kestavan-kehityksen-tavoitteet/>

Valtioneuvosto. (2020). *Valtioneuvosto*. Noudettu osoitteesta Valtioneuvosto: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/suomalaiset-laiskoja-lajittelemaan-biojatetta-erilliskerayksen-ymparistohyotyja-ei-tunnisteta-1>

Valtioneuvoston kansia. (2023). *kestavakehitys.fi*. Haettu 3. maaliskuu 2023 osoitteesta [kestavakehitys.fi](https://kestavakehitys.fi/agenda-2030): <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>

Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tiedoituskeskus. (2023). *Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tiedoituskeskus*. Haettu 3. maaliskuu 2023 osoitteesta Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tiedoituskeskus: <https://unric.org/fi/tavoite-13/>

Liite 1. Haastattelukysymykset ja -runko opinnäytetyöhön

Aiheen esittely sekä haastattelija ja haastateltava esiintyy

Haastattelukysymykset:

1. Mitä sinulle tulee mieleen YK:n kestävän kehityksen tavoitteista?
 - a. Millainen merkitys niillä on?
2. Paljonko kotitalouksilla on kokonaiskuvassa merkitystä, jotta päästään lähemmäksi kestävän kehityksen tavoitteita?
 - a. Mihin kotitalouksien pitäisi keskittyä?
3. Millä osa-alueella kotitaloudet tekevät mielestäsi kaikkein merkityksellisimpiä valintoja, kun puhutaan kestävästä kuluttamisesta?
4. Mitkä ovat sellaisia osa-alueita kotitalouksissa, jonka jätteen muodostumiseen tulisi kiinnittää eniten huomiota, jotta Agenda 2030 tavoite saavutetaan?
5. Miten näet taloyhtiöiden ja isännöitsijöiden vastuun, että kierrättäminen tapahtuu vastuullisesti?
6. Millaisia vinkkejä kotitalouksissa syntyvään hävikkiruokaan, ja miten sitä voi vähentää?
7. Millaisia ajatuksia pienenergiantuotannon mahdollisuuksista, ja kuinka tärkeänä osana näet sen kokonaisuudessa, jotta pääsemme lähemmäs kestävän kehityksen tavoitteita?
8. Millaisia vinkkejä antaisit kotitalouksille veden säästämiseksi?
9. Millaisia konkreettisia tekoja ja uudistuksia mielestäsi tavoitteeseen ”Ilmastotekoja” pitäisi tulla?
10. Ajatellen tavoitetta ”Yhteistyö ja kumppanuus” millaisilla toimilla kotitaloudet voivat tehdä yhteistyötä ja tukea heikompia alueita?

Vapaa sana haastattelusta ja lopetus